S T A T U T A

katolickiego kościelnego Spitala sw.Ducha

w G o s t y n i u.

§ 1.

Wstęp historyczny.

W roku 1301 śp.Mikołaj hr.Przedpełkowicz, wojewoda kaliski,właściciel i dziedzic dóbr Starogostyńskich i miasta Gostynia [r.1278 założonego] fundował katolicki Spital św. Ducha na przedmieściu gostyńskim i połączył z nim na zawsze kościół parafialny św.Marcina we wsi Starym Gostyniu ze wszystkimi ówczesnymi dochodami,w miejsce których jako nowe uposażenie dla kościoła Starogostyńskiego i Spitala wraz z kościołem św.Ducha darował całą wieś swoją rycerską Stary Gostyń,obejmującą przeszło 2058 [dwatysiące pięćdziesiąt osiem] mórg.

Złączone i udotowane w ten sposód beneficyum inkorporował Fundator klasztorowi XX. Benedyktynów w Lubiniu, którego Opata i konwent ustanowił patronami, podczas gdy Onus fabricae jako ciężar realny spoczywał na wsi rycerskiej Starym Gostyniu /cfr urzędowe skonstatowanie z dnia 21. lutego 1832/.

Wspaniałomyślną tę fundacyę ówczesny Najprzewielebniejszy Biskup dyecezyi poznańskiej X. Andrzej I Szymonowicz zatwierdził erekcyą tego samego roku (1301) jakoteż późniejszy jego następca X. Biskup Andrzej IV z Bnina w roku 1443.

Kościół św. Ducha po dwukrotnem spaleniu r. 1766 i 1788 nie został odbudowany i dla tego w r. 1901 przez Wysoką Władzę Duchowną w Poznaniu suprymowany rozporządzeniem z dnia 2. lipca 1901 No. 3207/01. Na miejscu kościoła św. Ducha stoi teraz kamienica /p. Gładysza, (drogerzysty) przedtem p. Strzyżewskiego/, na której drugiem

piętrze umieszczono obraz Trójcy Przenajświętszej ze starej figury, stojącéj na dawniejszym cmentarzu św. Ducha. Stary dom śpitalny w r. 1904 rozebrano i wraz z przyległémi parcelami sprzedano za przeszło 40000M /czterdzieści tysięcy marek/, za co zbudowano nowy piętrowy dom mieszkalny dla śpitalników naprzeciw szkoły katolickiéj przy farze gostyńskiej.

W skutek sekularyzacyi r. 1802 królewski rząd pruski odebrał X. Kolumbanowi Orłowskiemu, proboszczowi Starogostyńskiemu i śpitalnemu wieś rycerską Stary Gostyń, należącą do kościoła i probostwa Starogostyńskiego i do Spitala św. Ducha w Gostyniu i przejął tym sposobem także cały Onus fabricae jako ciężar realny, spoczywający na téjże wsi kościelno-śpitalnej, oddając ją tymczasowo w administracyę Magistratu miasta Gostynia. Jedynie prawo prezentowania na probostwo Starogostyńskie pozostało w rękach Opata i konwentu XX. Bene-

Benedyktynów w Lubiniu, co królewska Rejencya w Poznaniu zatwierdziła d.17.marca 1834 r. [No.934.Febr.34.II]. Podług pierwszego etatu w roku 1803 Śpital św.Ducha utrzymywał sześciu ubogich.

W roku 1840 stwierdzono urzędowo, że podług ugody z dnia 21.września 1832, przesłanej do królewskiej Rejencyi d.28.t.m.No.1548 obowiązek budowania budynków kościelnych i probosstwszczowskich w Starym Gostyniu ciąży na Administracyi śpitalnej w Gostyniu, jako na Dominium dóbr rycerskich Starego Gostynia, która to ugoda zatwierdzoną została przez królewską Rejencyą reskryptem z dnia 16.kwietnia 1833 No.627/2.33. cfr. rozporządzenie Prześw.Konsyst. Jen.Arcybisk.z d.5.lutego 1841 No.128/1.

Gdy w roku 1849 rząd pruski uznał katolicko-kościelny charakter tejże inkorporowanéj instytucyi, oddałjąwraz z dobrami Starogostyńskimi pod wyłączny zarząd Wysokiéj Władzy Du-

Duchownej w Poznaniu, która ustanowiła osobny Dozór śpitalny z pięciu członków, to jest obydwóch Rządców kościołów parafialnych w Starym Gostyniu i w Gostyniu oraz trzech członków świeckich.

Wykaz instytutu duchownego we wsi Starym Gostyniu, wcielonego do katolickiego Śpitala św. Ducha w mieście Gostyniu, z dnia 26. września 1849 stwierdził, że z funduszu kościelno-śpitalnego X. Proboszcz w Starym Gostyniu utrzymywał nietylko siebie ale i dwóch wikaryuszów t.j. jednego we wsi Starym Gostyniu, drugiego przy kościele śpitala św. Ducha w mieście Gostyniu. Ostatni wikaryusz Starogostyński przed walką kulturną [kulturkampf] r. 1874 X. Antoni Kinowski [później dziekan krobski w Oporowie] pobierał pensyą całkowitą z kasy śpitalnej w Gostyniu na mocy fundacyi z r. 1301 podług rozporządzenia Prześw. Konsystorza.

Przy uwłaszczeniu i separacyi gruntów w roku 1831 odłączono 541 mórg 152 □ prąt. od wsi rycerskiej Starego Gostynia i rozdzielono je pomiędzy dziesięciu włościan Starogostyńskich z obowiązkiem płacenia renty rocznej 91 tal. /dziewięćdziesiąt i jeden talarów/. Na szkołę katolicką w Starym Gostyniu przeznaczono 10 mórg 51 □ prąt. sołtysowi 8 mórg 62 □ prąt., pasterzowi gminnemu 3 morgi 132 □ prąt. Proboszczowi pozostało tylko 5 /pięć/ mórg ogrodu z kompetencyą roczną 295 tal./dwieście dziewięćdziesiąt pięć talarów/ z czasów sekularyzacyi w roku 1802, później w roku 1853 zamiast pastwiska wolnego dodano mu 31 mórg /trzydzieści i jednę mórg/ i 60 □ prętów od Dominium Starogostyńskiego.

Z pozostałych 1489 mórg 83 □ prętów włącznie i łąk lasów torfiastych wydzierżawiano peryodycznie 972 mórg 65 □ prąt. jako folwark Starogostyński a resztę 517 mórg 18 □ prąt. admini-

administrował sam Dozór śpitalny.

Ostatnią dzierzawę na 18 lat objął r. 1846 p.Gustaw Eugeniusz Potworowski,właściciel dóbr rycerskich na Goli,który w roku 1851 tę dzierzawę zamienił na własność,kupując niedzierzawiony dotąd folwark lecz całą wieś rycerską Stary Gostyń,obejmującą powyższe 1489 mórg 83□ prąt.za cenę 10000 tal. /dziesięć tysięcy talarów/ i za rentę roczną 760 tal./siedemset sześćdziesiąt talarów/. /Talar ma trzy marki pruskie czyli trzysta fenygów./

Chociaż komisya duchowna i śpitalna w Gostyniu dnia 13.września 1853 stwierdziła, że Stary Dom śpitalny nie należy do parafii Gostyńskiej lecz do parafii Starogostyńskiej, jako wizyta kościoła parafialnego w Gostyniu przez X.Rogalińskiego d.25.lipca 1777 wykonana wyraźnie opiewa,i chociaż X.Ostrowski, proboszcz parafii gostyńskiej d.27.marca

1854 również urzędowo poświadczył, „że Śpital w mieście Gostyniu, przy którym dawniéj był kościółek św. Ducha, należy do parafii Starego Gostynia" [cfr. Akta konsystorkie ustanowienia Dozoru przy śpitalu w Gostyniu No. 48 vol. II. fol. 2], mimo to podczas walki kulturnéj, która trwała od r. 1873 do r. 1886, gdy kościół Starogostyński po zgonie ostatniego Benedyktyna śp. X. Władysława Wojciechowskiego, proboszcza Starogostyńskiego i śpitalnego, [zmarłego dnia 15. stycznia 1874, dwa tygodnie przed uwięzieniem Najprzew. X. Arcybiskupa Mieczysława Halki Ledóchowskiego w Ostrowie,] był przez trzynaście lat osierocony, Śpital św. Ducha wskutek mylnéj interpretacyi i aplikacyi ustawy z dnia 20. czerwca 1875 dostał się pod zarząd Dozoru farnego i Reprezentacyi parafialnej w Gostyniu.

§ 2.

Śpital św. Ducha w Gostyniu jako przeznaczony do przyjmowania ubogich rzymsko -

lepiej rozdzielić na 2 parafialne szpitale

katolickich wyłącznie z dwóch miejscowości t.j. z miasta Gostynia i z gminy Starego Gostynia, jest instytucyą dyecezalną w myśl ustawy z dnia 7.czerwca 1876 i ma prawa osoby jurystycznej.

§ 3.

W skutek rozporządzenia Wysokiéj Władzy Duchownej w Poznaniu z dnia 20.lipca 1908 No.5985/08 z przyzwoleniem p.Naczelnego Prezesa prowincyi poznańskiéj pod dniem 10.lipca 1908 J.No.7474/08 A.ustanawia się niniejszém nowy osobny katolicki Dozór Śpitala sw.Ducha z pięciu członków,do którego zawsze należeć mają:

1, każdorazowy Rządzca kościoła parafialnego /św.Marcina/we wsi Starym Gostyniu jako przewodniczący;

2, każdorazowy Rządzca kościoła parafialnego /św.Małgorzaty/ w mieście Gostyniu jako zastępca przewodniczącego;

3, 4, dwóch obywateli świeckich z miasta Gostynia;

5,jeden obywatel świecki ze wsi Starego -

Gostynia.

Członków świeckich mianuje na wniosek Dziekana dekanatu śremskiego /resp. gostyńskiego w obrębie którego leży Gostyń i Stary Gostyń/, i to na przeciąg pięciu lat Prześw. Konsystorz Jeneralny Arcybiskupi w Poznaniu, który jest władzą przełożoną tego Dozoru śpitalnego.

§ 4.

Śpital św. Ducha reprezentowany jest na zewnątrz przez Dozór śpitalny, którego przewodniczącym jest każdorazowy proboszcz Starogostyński podług rozporządzenia konsystorskiego z dnia 24. marca 1908 L.D. 2522/08, bo na mocy fundacyi z roku 1301 proboszcz Starogostyński jest zarazem proboszczem Śpitala św. Ducha w Gostyniu, który wedle powyższych urzędowych poświadczeń z 1853 i 1854r. należy do parafii Starego Gostynia. Z tego powodu akta śpitalne, dokumenty hipoteczne i walory przechowują się przy kościele parafialnym w Starym Gostyniu /cfr. Akta wizytacyi kościoła w Gostyniu i w

Starym Gostyniu przez X.Rogalińskiego z r. 1777/.

§ 5.

Przynależność członków do Dozoru kościelnego lub Reprezentacyi parafialnej tak w Gostyniu jak w Starym Gostyniu nie ma być ani warunkiem, ani przeszkodą wyboru do Dozoru Śpitala św.Ducha w Gostyniu.

§ 6.

W ten sposób ustanowiony Dozór spitalny obowiązany jest wszelkie interesa Śpitala i jego funduszów zawsze kolegialnie obrabiać i większością głosów decydować a w razie wątpliwości lub różnicy zdań członków, opinie obustronne, dobrze umotywowane przedkładać Wysokiej Władzy Duchownej do rozstrzygnięcia i ostatecznego załatwienia.

§ 7.

W szczególności Dozór spitalny ma prawo za poprzedniem zezwoleniem Prześwietnego Konsystorza:

1,wydać regulamin czyli porządek domowy dla śpitalników,

2;przyjmować ubogie osoby rzymsko-katolickie z miasta Gostynia i z gminy StaregoGostynia do śpitala św.Ducha,o ile na to zasługują i o ile środki śpitalne z uwzględnieniem obowiązków na to pozwalają;

3,wykluczać z niego osoby niegodne,

4,czuwać nad majątkiem śpitalnym i zarządzać kasą śpitalną,którą utrzymywać będzie jeden z członków Dozoru śpitalnego jako rendant;

5,rozdzielać śpitalnikom środki na utrzymanie życia,podług etatu śpitalnego.

§ 8.

Zebrania Dozoru śpitalnego odbywać się będą: zwyczajne co pół roku a nadzwyczajne, ile razy zajdzie potrzeba.

Dla dobra kasy śpitalnej ustanawia się niniejszém,że wszystkie urzędy w Dozorze śpitalnym są honorowe i bezpłatne.Tylko rendantowi może Dozór za zezwoleniem Przeświet.

Konsystorza wyznaczyć skromne wynagrodzenie w razie potrzeby.

Rachunki składa Dozór śpitalny corocznie Wysokiej Władzy Duchownéj w Poznaniu. Co pięć lat układa tenże Dozór etat wszelkich dochodów i rozchodów śpitalnych i podaje takowy wcześnie do zatwierdzenia Władzy Duchownej.

§ 9.

Majątek Śpitala św. Ducha obecnie składa się:

a. z murowanego Domu mieszkalnego dla śpitalników z ogrodem; naprzeciw szkoły katolickiej przy farze gostyńskiej

b. z gruntów 26 ha 04a 65 qm przy mieście Gostyniu, których dzierżawa przynosi rocznie 1020 Mrk; (od r. 1913-1918 = 2412 Mk. w 1935 = 2133 zł.)

c. z kapitałów wyszczególnionych w etacie śpitalnym, które wzyskano z abluicyi rent i ze sprzedaży wsi kościelno-śpitalnej Starego Gostynia oraz ze sprzedaży śpitalnych starych domów, obór i stodoły w Gostyniu.

Kapitały te po odciągnięciu 40000 Mk na powiększenie kościoła i reparacyą domu proboszczowskiego w Starym Gostyniu podług rozporządzenia Prześw. Konsystorza w Poznaniu d. 30. lipca 1907 L.D. 6014/07 wynosić będą tylko 89285Mk /osiemdziesiąt dziewięć tysięcy, dwieście osiemdziesiąt i pięć marek/ a roczna prowizya od nich będzie 3813Mk /trzy tysiące osiemset trzynaście marek/.

§ 10.

Na tymże Spitalu św. Ducha wyłącznie pozostał cały Onus fabricae względem kościoła i wszystkich budynków kościelnych i proboszczowskich w Starym Gostyniu, mimo sprzedaży wsi fundacyjnej w roku 1851. cfr. Acta Consistorii Posnan. Sp. 49. et Ordinariatus: dzierżawy wieczystej Starego Gostynia.

§ 11.

z wyjątkiem murów domów i [illegible]: dom u Katolickiego.

~~Do powyższego~~ Ten Onus fabricae jako ciężar~~u~~ należał do każdorazowego właściciela wsi Starego Gostynia realny~~ego w Starym Gostyniu należą~~ podług sześciowiekowej obserwancyi; obejmujący:

1, kościół katolicki parafialny św. Marcina wraz z zakrystyą, dwiema kruchtami, dzwon-

dzwonnicą osobno stojącą i ogrodzeniem cmentarza;

2, dom mieszkalny dla X.Proboszcza,z pralnią, chlewikami,dwiema studniami,stodołą,oborami i ogrodzeniem dokoła;,

3, dom mieszkalny z przybudowaniem i ogrodzeniem dla X.Wikaryusza wraz ~~z congrua sustentatio~~ czyli z pensyą;

4, dom mieszkalny z oborą,stodołą i ogrodzeniem dla Organisty,kościelnego i kopacza wraz z ich utrzymaniem. Połowa tego domu należy do osobnego Szpitala starogostyńskiego dawniéj nazwanego podług katastru „Alter Hospital".

§ 12.

Ogólne prawa nadzoru państwowego jakoteż ustawy prawne,dotyczące obowiązku utrzymywania miejscowych ubogich tak w gminie miejskiej w Gostyniu jak w gminie wiejskiej w Starym Gostyniu,nie naruszają się przez powyższe statuta.

Stary Gostyń i Gostyń,dnia 1.stycznia 1910r.

Dozór katol.kościelnego Špitala św.Ducha:

Ks.Ludwik Sobkowski,

Dr.św.teol.proboszcz Starogostyński i

i Špitalny,jako przewodniczący.

KOŚCIOŁ. PARAF. W STARYM GOSTYNIU P. MIKOŁAJA PRZEDPEŁKOWICZA FUND. INKORP.
KATOL.-KOŚCIELNY
ŠPITAL św. DUCHA
W GOSTYNIU
1301.

X. Jaśkowski.

komendarz z Gostynia, jako zastępca przewodniczącego.

R. Sura.   Józef Grzesiowski

Jan Brikczyński.

Powyższy Statut potwierdza się z prawa

nadzoru ze Strony Władzy Duchownej.

P o z n a ń, dnia 30 Grudnia 1909.

L.S.   + X. Bp. L i k o w s k i.

Administrator Dyecezyi.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

SIGILLUM ECCLESIÆ STAROGOSTIN. S. M. E. C.

Zgodność z oryginałem poświadcza niniejszem

Stary Gostyń, dnia 14 Marca 1910.

N. Sobkowski,

proboszcz.